

«Miljøorganisasjonene er veldig seriøse når de svarer Hagen - med en rapport på 100 sider. Folk synes det blir litt tungt.»

ANNE-KAT HÆRLAND TIL FOLKEVETT

Innhold:

Forbudt miljøgift

Produksjon, import og eksport av såkalte kortkjedede klorparafiner er nå forbudt. I 1998 brukte vi 15 tonn av miljøgiften.

• side 3

Forvirring om ulv

Det er gitt fellingstillatelse på inntil ni ulv, men myndighetene er uenig med seg selv om hva en ulvefamilie egentlig er.

• side 4

Dobbelt så mye skrot

Rekordsalg og kort levetid: Om sju år blir mengden data-skrot fordoblet. Det betyr at vi i 2008 kommer til å kaste 17 500 tonn datautstyr.

• side 6

Engangs-søppel

I fjor ble det satt ny rekord i antall solgte engangs-kamera. Bare en av fire produsenter har gjenbruks-ordning for apparatene.

• side 7

Satser på barna

De voksne er for likegyldige til å bry seg om de grønne verdiene, mener WWF Indonesia. De har derfor gått til skolene for å lære de unge å ta vare på miljøet.

• side 8

Butikker, hoteller og restauranter: Sluker strøm

Butikker og kjøpesentre ruller opp som noen av de største strømforbrukerne. Per kvadratmeter bruker de 70 prosent mer enn gjennomsnittet. (Illustrasjonsfoto: Audun Garberg)

Handels- og servicenæringen bruker 70 prosent mer strøm per kvadratmeter enn gjennomsnittet. For hver kvadratmeter bruker de hele 430 kilowattimer, mens gjennomsnittet er 250.

Høyest er forbruket i butikker, mens hoteller og restauranter ligger noe lavere.

– Uten store investeringer vil jeg anslå sparepotensialet til 10-15 prosent, sier Ole-Gunnar Søgne i Norges vassdrags- og energidirektorat.

• side 5

– Snu samferdselspolitikken

1,2 milliarder i årlige økte tilskudd til kollektivtrafikken, krever Naturvernforbundet. I februar spikres norsk samferdselspolitikk for de neste

10 årene. Ta fra bilistene og gi til sykkel, buss og bane krever miljøorganisasjonene. De får støtte fra Transportøkonomisk Institutt og Statens helsetilsyn.

• side 3

Miljø- stilstanden

2. februar la miljøvernminister Siri Bjerke frem stortingsmeldingen om «Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand». Meldingen kom flere måneder

Leder

forsinket, uten at det har gjort den mer fornøylig. En god nyhet er det imidlertid: Regjeringen slår fast at verneplanen for vassdrag vil bli «supplert». Hvilke vassdrag som vil bli spart sier imidlertid meldingen ikke noe om.

Kapitlet om klimaendringer, luftforurensning og støy viser hvordan Norge ligger langt unna en rekke miljømål. Vi slåss med USA om å komme lengst vekk fra Kyoto-målet for reduksjon av klimagasser. Siri Bjerke innrømmer da også at utviklingen er bekymringsfull. Da må den varslede stortingsmeldingen om klimapolitikken inneholde tiltak slik at utslippene synker. Klimaproblemet blir ikke mindre bekymringsfullt hvis vi skal basere oss på å kjøpe papirkvoter for utslipp fra østeuropeisk industri som ble nedlagt tidlig på 90-tallet.

Kapitlet om avfall og gjenvinning viser hvor store muligheter vi har på dette området: Bare fra 1996 til -98 økte gjenvinningen i husholdningene fra 33 til 50 prosent.

For mer enn ti år siden la et offentlig utvalg fram utredningen «Avfallsminimering og gjenvinning». Nå vil regjeringen nedsette et nytt utvalg for å gjennomgå mulighetene for å redusere avfallsmengdene. Da er det unektelig litt merkelig at en rekke enkle og konkrete tiltak fra forrige utredning ikke er satt i verk.

Milliarder i vindmøller

På få år har verdien av dansk vindmølleindustri steget fra noen hundre millioner til rundt 80 milliarder danske kroner. Vindmølleindustrien sysselsetter i dag 12 000 og eksporterer for 15 milliarder danske kroner.

– Børsverdien er et uttrykk

for hvilken profitt markedet forventer i fremtiden, sier økonom Jan V. Hansen til Politiken.

Aksjeanalytiker Henrik Breum i investeringsbanken Aros Maizel har fulgt vindmøllebransjen i flere år. Han mener den høye verdien er velfundert.

Avviser utslipps-anke

Statens forurensningstilsyn vil opprettholde utslippstillatelsen de ga til Oslo Lufthavn Gardermoen i høst. Tillatelsen gir Oslo Lufthavn mulighet til selv å bestemme hvor mye avisingsvæske de bruker på Gardermoen, så

lenge ikke grunnvannet forurenses.

Bellona og Norges Naturvernforbund har klaget på tillatelsen. Saken er nå sendt til Miljøverndepartementet for endelig avgjørelse.

Klimaville trekkfugler

Den milde vinteren har resultert i trekkfugler i klimavillrede.

Fugleinteresserte i Skiensområdet kunne se låvesvaler i november, buskskvett i desember og måltrost og rugde i januar.

Ornitolog ved Fuglestasjonen på Jomfruland, Trond Eirik Silsand, forteller til Telemarksavisa om en annen sjelden vintergjest: Kortnebbgås.

Låvesvalen, trosten og buskskvetten trekker vanligvis til Afrika i oktober, men altså ikke denne vinteren.

– Det milde høstværet kan ha gjort at enkelte arter har ventet med å trekke, men det kan også være at enkelte individer pleier å bli igjen, og at de i år har overlevd lenger på grunn av temperaturen, sier Silsand.

Selskapet Vestas er verdsatt til 48,8 milliarder danske kroner på Københavns Fondsbørs. Mens NEG Micon's verdi er 10,6 milliarder. De andre selskapene i vindmøllebransjen er ikke børsnotert, men Henrik Breum har beregnet verdien av det tredje største selskapet, Bonus, til mellom 8 og 15 milliarder. I tillegg er selskapene LM Glasfiber og Nordex verd mellom 8,5 og 17,5 milliarder, skriver Politiken.

Energiskatt i EU?

En gruppe EU-land bør gå foran og innføre skatt på energi, oppfordrer Unionens miljøkommissær, Margot Wallström. Nice-traktaten åpner for at land kan inngå nærmere samarbeid. Kravet er at minst åtte land er enige om nye regler, som i så fall ikke gjelder hele unionen. På denne måten vil Wallström omgå EUs krav om enstemmighet i avgiftspolitik, melder nyhetstjenesten ENDS.

Møte om møte

12. februar blir det bestemt når de internasjonale klimaforhandlingene skal tas opp igjen. USAs nye utenriksminister sier landet trenger tid, og vil utsette møtet til juli, skriver Stavanger Aftenblad.

Hippo solgt

Norsk Returkartong har kjøpt 48 prosent av aksjene i Hippopotamus AS. Det er resultatet av en kapitalutvidelse på 5,25 millioner. Hippopotamus selger trykksaker og produkter av resirkulert papir. Selskapet har 18 ansatte og en omsetning på 16,5 millioner.

Krever klare miljø-tiltak

15. februar spikres planene for norsk samferdselspolitikk de neste 10 årene. Norges Naturvernforbund etterlyser en plan i pakt med internasjonale miljømål.

N&M Bulletin
KLAUS TVEDT

Denne uka blir samferdselskomiteens innstilling til Nasjonal transportplan (NTP) 2002-2011 lagt fram. Naturvernforbundet (NNV) har, i likhet med flere andre institusjoner og organisasjoner, etterlyst konkrete tiltak som skal få mer trafikk fra vei til bane, båt og buss.

Til nå har norsk samferdselspolitikk sortert under løsgjengerparagrafen, og politikerne operert lykkelig løsevet fra alle internasjonale miljømål, sier leder for NNVs samferdselsutvalg, Gunnar Sander.

Han refererer til en rekke avtaler som NTP ikke tar hensyn til, blant dem Kyoto-avtalen om reduserte CO₂-utslipp, Göteborg-protokollen om reduksjon i NO_x-utslipp, Stortingets mål om reduserte støyplager og EUs direktiv om bedre luftkvalitet.

Målene er vedtatt. Nå er det på tide at miljømålene blir styrende for samferdselspolitikken, mener Sander.

Pris på vei

Miljøorganisasjonene har særlig angrepet NTPs svakheter i forhold til kollektivtrafikken. Natur og Ungdom påpeker at det foreslås å bruke 132 milliarder på veitbygging, mens støtten til kollektivtrafikk blir redusert.

Transportøkonomisk Institutt (TØI) støtter NU i kravet om økte kollektivbevilgninger.

Det må særlig satses på driftstilskudd. Hvis det ikke tilføres mer i drift til jernbane, vil vi til slutt ende med et Rolls Royce-tilbud på skinner, tror forskningsleder i TØI, Bård Norheim.

Han understreker at tilskuddene til buss, tog, trikk og t-bane må vurderes i sammenheng med ulike veipringsstiltak.

Bilistene må betale det det koster å kjøre, for eksempel i rushtrafikken. Det gjør de ikke i dag, mener Norheim.

Selv Norges Automobil-Forbund har reagert på manglende kollektivsatsning. «Dette henger ikke sammen med visjonen om å satse på miljøet», uttalte NAFs

informasjonssjef Egil Otter til Drammens Tidende.

Tog-milliarder

NNV vil ha 1,2 milliarder i årlige økte tilskudd til kollektivtrafikken. En del av dette kan hentes fra planlagte veitbygginger, mener forbundet.

Krisen i NSB har vakt betydelig oppmerksomhet det siste året, og jeg håper det blir rom for flere midler til jernbanen, sier Gunnar Sander, som vil ha både investeringer og vedlikeholdsmidler til 10 milliarder kroner mer enn det er lagt opp til i NTP.

Negative helseeffekter

Også Statens helsetilsyn reagerer på NTP, men utfra et ganske

annet ståsted. I sin kommentar til samferdselskomiteen skriver tilsynet at dagens trafikkmønster fører til negative helsekonsekvenser, og viser til at en tredjedel av befolkningen daglig plages av støy. Tilsynet etterlyser en større satsning på gang- og sykkelstier i kombinasjon med kollektivtilskudd, og etterlyser «kvantitative helse- og miljømål».

Syklistenes landsforening vil ha 10 milliarder i 10 år på å ruste opp sykkelveinettet.

En del av riksveimidlene må øremerkes sykkeltiltak. I dag blir potten «øvrige riksveimidler» ofte brukt opp før det kommer landets syklistler til gode, sier syklistleder Trond Berget.

Passasjerkilometer i millioner:

	1975	1999
Sjø	660	860
Jernbane	2 271	3 328
Vei	31 353	53 177
Luft	1 021	4 367
Totalt	35 305	61 732

- Personbilen står for 75 prosent av antall passasjerkilometer, og dominerer særlig på korte og mellomlange turer.
- Ved utgangen av 1998 var det 34 meter offentlig vei per bil (5,3 meter i Oslo). I 1930 hadde hver bil 716 meter for seg selv.
- 37,5 prosent av landets CO₂-utslipp og 75 prosent av NO_x-utslippet kommer fra mobile kilder.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Miljøverndepartementet forbyr miljøgift

Miljøverndepartementet har forbudt produksjon, import og eksport av såkalte kortkjedede klorparafiner. Stoffene regnes som en av de verste miljøgiftene.

N&M Bulletin
KRISTIAN JAHRE

Kortkjedede klorparafiner har ifølge Statens forurensningstilsyn (SFT) flere likhetstrekk med miljøgift PCB.

Klorparafinene brytes sakte ned og lagres i kroppens fettvev. Forsøk på rotter og mus

viser at stoffene kan gi kreft, men dette er ikke påvist hos mennesker. Siden klorparafiner først og fremst er giftige for vannlevende organismer, er det livet i hav og innsjøer som er mest utsatt, sier overingeniør Bente Sleire ved SFTs Seksjon for kjemikalier og metallurgisk industri.

Kortkjedede klorparafiner har

vært brukt som mykgjørere i gummi og plastartikler, i maling og tekstiler, samt som såkalt skjærevæske under metallbearbeiding.

Men forbruket har vært dalende. I 1991 var forbruket av kortkjedede klorparafiner 200 tonn i Norge. I 1998 15 tonn. Årsaken er at bransjen har visst at et forbud ville komme, og derfor har de selv funnet erstatninger for miljøgiftene, sier Sleire.

Smidig overgang

Forbudet mot de kortkjedede klorparafinene trådte i kraft 1. januar og gjelder produksjon, im-

port og eksport. Forbud mot omsetning og bruk kommer først 1. januar 2002, og på noen begrensede områder gjelder ikke forbudet før 2005.

Dette gjelder to konkrete områder, transportbånd i gruveindustri og tetningsmateriale i demninger. Vi ønsker en mest mulig smidig overgang og har vurdert det dithen at man trenger mer tid for å finne gode erstatninger her, forklarer avdelingsdirektør Ellen Hambro i Miljøverndepartementet.

Natur & miljø Bulletin

Redaktør: Audun Garberg (tlf: 22 40 24 25)

Redaksjon: Jens Petter Toldnes (tlf: 22 40 24 23),
Kristian Jahre (tlf: 22 40 24 24)

Adresse: Postboks 342 Sentrum, 0101 OSLO,
Tlf: 22 40 24 00, Faks: 22 40 24 10, e-post: redaksjonen@naturvern.no

Abonnement: 280/år (privatpersoner), 600/år (bedrifter)

Annonser: Tlf: 23 12 20 70 Faks: 23 12 20 71

Utgiver: Norges Naturvernforbund. Web: www.naturvern.no

Trykking: GAN Grafisk AS.

Neste utgave: 23.02.2001

fagpressen

ENEBAKK
KOMMUNE

FARSUND KOMMUNE
HAVNESENET

Opplev Borshavn,
ei småbåthavn utenom
det vanlige...

Restaurant: 22 41 12 10

Små tiltak, Mega-gevinst

Med enkle tiltak sparer Mega Lierbyen rundt 5000 kroner i måneden på strømsparing.

N&M Bulletin
KLAUS TVEDT

Den to og et halvt år gamle dagligvarebutikken bestemte seg tidlig for å satse på enøk-tiltak. Investeringene har så langt redusert strømrregningen med om lag 60 000 kroner årlig.

– Vi har neppe tjent så mye penger på enøk-tiltakene foreløpig, men det vil komme, mener Mega Lierbyens driftssjef, Roy Henning Skaug.

Ansvar og organisering

Forretningen i Lier har foreløpig gjort små, enkle tiltak for å få ned strømfbruket. Blant annet har de senket romtemperaturen i lokalet noen grader og skaffet et varmegjenvinningsanlegg.

– Resten dreier seg om organ-

Driftssjef Roy Henning Skaug ved Mega Lierbyen sparer om lag 5000 kroner i måneden på enkle enøk-tiltak. (Foto: Petter Olav Kjæraas, Øko-kompaniet)

isering. Vi sørger for eksempel for at dører og vinduer alltid er lukket, at kaffetrakterne ikke står på mer enn nødvendig og at lysene alltid slukkes enten når det

ikke er folk i det aktuelle rommet eller når vi stenger for kvelden, sier Skaug.

Mega Lierbyen satser i tillegg til enøk også på økomat og avfallssortering, og hevder å være verdens første dagligvarebutikk med ISO 14001-sertifikat.

– Spørsmålet alle må stille seg er hva som skal til for å lykkes i markedet. Vi tror framtidens kunder vil velge å handle i butikker som satser på miljø, framholder driftssjefen.

Anbefaler enøk-test

Miljøkoordinator Rolf Erik Lømo i Coop Norge anbefaler sine butikker å ta enøk-tester.

I fjor kartla kjeden strømfbruket i 80 butikker, i år blir det prøveprosjekter i fem av dem.

– Til nå har handelsstanden hatt alt for lite fokus på enøk. Nå begynner ting å skje, og jeg tror mange vil satse på tiltak rett og slett fordi det er penger å spare på å tenke miljøvennlig, sier Lømo.

Hva er en ulve-familie?

Direktoratet for naturforvaltning har gitt fellingstillatelse på inntil ni ulv, men er uenig med seg selv om hva en ulve-familie egentlig er.

Ifølge norske myndigheter skal vi ha minst 8-10 familiegupper med ulv i Sør-Skandinavia. Direktoratet for naturforvaltning (DN) og det svenske Naturvårdsverket undertegnet i 1998 et dokument der en familieguppe defineres til minst å inneholde et lederpar (alfaparet) og en valp. Senere er definisjonen endret til minst tre dyr - uten å sette krav om minst to alfadyr. Dermed kan

grupper bli definert som familier - uten å være i stand til å reproducere seg. I den såkalte Rendals-flokken er alfahannen sannsynligvis skutt, hvilket betyr at flokken etter den opprinnelige definisjonen ikke lenger er en familieguppe.

I sin fellingstillatelse skriver

Gamle biler gir dårlig luft

TEHERAN: Gamle biler har hovedskylden for den kraftige luftforurensningen i Teheran, hevder miljøvernorganisasjoner i den iranske hovedstaden.

Myndighetene blir beskyldt for ikke å ha brydd seg nok om folks helse. Dette innrømmer nå både lokale og statlige autorite-

ter. Teheran - som er verdens tolvte største by - er den nest mest forurensede i verden.

I en rapport som 28 miljøvernorganisasjoner har ført i pennen anslås det at 4 600 mennesker dør hvert år som følge av luftforurensning i Teheran. (IPS)

Handelsstanden strøm-verstinger

Handels- og servicenæringen bruker 70 prosent mer strøm per kvadratmeter enn gjennomsnittet.

N&M Bulletin
KLAUS TVEDT

– Handelsstanden kan spare svært mye på strømfbruket sitt, men har foreløpig vist liten interesse for enøk-tiltak, sier hovedansvarlig for Norges vassdrags- og energidirektorats (NVE) byggeoperatør, Ole-Gunnar Søgner.

I snitt bruker vi 250 kilowattimer (kWh) per kvadratmeter årlig her i landet, men handels- og servicenæringen bruker hele 430 kilowattimer. Tallene for tre av de store handels- og servicebransjene er:

- Kjøpesentre og varehus: 419 kWh.
- Butikker: 541 kWh.
- Hoteller og restauranter: 330 kWh.

NVEs byggeoperatør ble opprettet i 1996 for å realisere statlige enøk-mål. I dag omfatter nettverket 240 byggeiere og 1400 bygg over hele landet. De flit-

tigste er de statlige gruppene, som NSB, Statsbygg, Forsvaret og Telenor. Den eneste dagligvarekjeden som er med i prosjektet, er Hakon-gruppen.

– Sparer lett 15 prosent

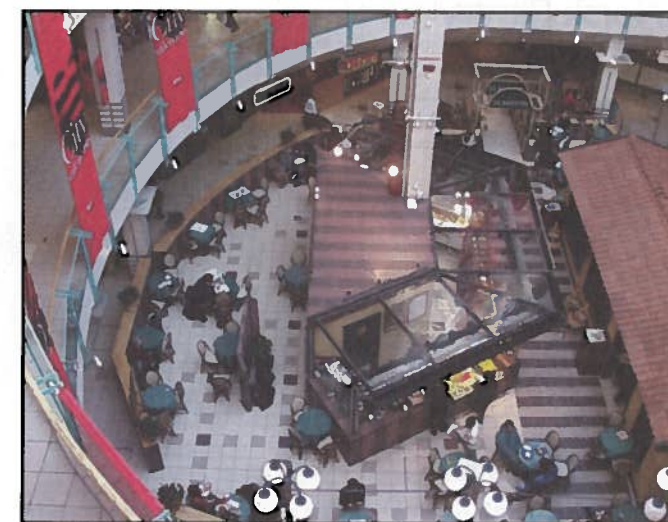
– Samtlige deltakere som får støtte fra oss må forplikte seg til å spare minimum 10 prosent gjennom enøk-tiltak, forteller Søgner.

Han anslår potensialet til å være langt større, særlig for storforbrukere innen handels- og servicenæringen.

– Disse bruker ofte like mye eller mer strøm enn sykehus per kvadratmeter, og er de som kan spare mest. Uten store investeringer vil jeg anslå sparepotensialet til 10-15 prosent, framholder Søgner.

– Hvorfor går ikke flere inn for enøk-tiltak hvis det er så mye å spare?

– Jeg tror rett og slett handelsstanden ikke har visst hvor

Kjøpesentrene bruker langt mer strøm enn gjennomsnittet per kvadratmeter. (Illustrasjonsfoto: Audun Garberg)

mye de har brukt på strøm. Men nå er dette i ferd med å endre seg, mener Søgner.

Fryse-sluk

Ifølge Opplysningskontoret for energi og miljø (OFE) har dagligvarebransjen spesielt mye å hente på å lære seg enøk. Totalt her i landet brukes det cirka 6 TWh strøm på kjøle- og fryse-

maskiner årlig. OFE anslår at det er mulig å spare inn minst 1,5 TWh - en mengde som tilsvarer strømfbruket til om lag 40 000 eneboliger.

– En forutsetning er at bedriftene begynner å måle sitt eget forbruk. Neste skritt er å begynne å styre strømfbruket, konsultører konsulent i OFE, Torgeir Ericson.

Redsel for utarmet uran også i Puerto Rico

SAN JUAN: Innbyggerne på øya Vieques, som tilhører Puerto Rico, frykter for at USAs marine har brukt ammunisjon med utarmet uran under skyteøvelser på øya.

IPS
CARMELO RUIZ-MARRERO

USAs marine har brukt store deler av øya som målområde siden 1941. Puertoricanske miljøaktivister har de to siste årene engasjert seg i en ulydighetskampanje for å få slutt på dette.

Nå følger sivilbefolkningen med engstelse debatten i Europa om bruk av utarmet uran i ammunisjon under NATOs krig i Jugoslavia i 1999. De fleste skipe og flyene som ble satt inn

den gang hadde ifølge USAs marine øvd seg på Vieques.

Høy forekomst av kreft

Forekomsten av kreft på Vieques er 26,9 prosent over gjennomsnittet for Puerto Rico, ifølge en undersøkelse fra Helsedepartementet i Puerto Rico.

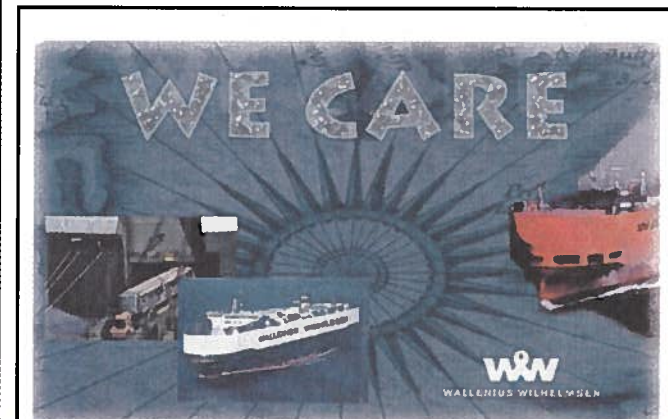
Undersøkelsen, som dekker årene 1990-94, sier ikke noe om årsaken til denne uvanlig høye kreftprosenten, men motstandere av at øya skal være målområde er ikke i tvil om at den henger sam-

men med den militære virksomheten.

Rafael Rivera-Castaño, en lege som bor på Vieques, mener at rapporten er noe uaktuell og at

prosenten er høyere i dag.

– Jeg anslår at kreftprosenten i dag ligger 52 prosent over gjennomsnittet for Puerto Rico, sier han.

Norsk Filmtrykk
Flinlegaten 8, N-4018 Stavanger, Norway
Tlf: +47 5158 8140

NP www.np.no
Norsk Petroleumsinstitutt

**Sira-Kvina
kraftselskap**

Transportbedriftenes
Landsforening

Trondheim Havn
Fir-Senteret, 7005 Trondheim

ØYGARDEN KOMMUNE
Tlf: Øygarden 68 38 20 00
Fax: 68 38 20 60
6330 T.JELDSTØ

Andenæs VVS

**Fosen
videregående skole**

Dobling av dataavfall

Vi kjøper stadig mer datautstyr. Avfallsmengdene blir trolig doblet. (Foto: Kristian Jahre)

Rekordsalget av PC-er de siste årene kan føre til en dobling av avfallsmengdene i løpet av de neste sju årene.

**N&M Bulletin
KLAUS TVEDT**

Miljøverndepartementet anslo i 1998 at det kastes om lag 7 800 tonn datautstyr årlig her i landet. Men på hele 90-tallet har det vært en jevn økning i PC-salget.

I fjor ble det solgt 571 448 PC-er og 410 000 skrivere, en nedgang på 8 prosent i forhold til rekordåret 1999, melder PC World Express.

Teknisk sjef i bransjeselskapet Elektronikkretur, Ole Viggo Svendsen, konstaterer at det kan bety en dobling av avfallsmengden i løpet av neste tiårsperiode.

– En PC veier i snitt 25 kilo og en skriver 8 kilo. Levetiden er cirka sju år. Det kan bety at i 2008 vil det kastes om lag 17 500 tonn datautstyr her i landet, sier Svendsen.

Mengdene øker

Elektronikkretur samlet i fjor inn 3 000 tonn datautstyr. Mengdene har økt helt siden forskriften for elektrisk og elektronisk avfall ble innført 1. juli 1999, og mye tyder altså på at de vil fortsette å gjøre det i mange år framover.

– Det vil selvfølgelig avhenge noe av forbruksmønsteret, men vi er forberedt på økende mengder dataavfall, framholder Svendsen.

Andre faktorer som kan føre til at større mengder dataavfall blir samlet inn er:

- At folk blir oppmerksomme på forhandlerens returplikt.
- At retursystemene blir mer effektive.

Myndighetenes mål er at 80 prosent av alt generert EE-avfall skal fanges opp av et av flere eksisterende retursystemer.

Krever kontroller

Elektronikkbransjen vil ikke ha noe av at Statens forurensningstilsyn (SFT) slakker av på kontroller av såkalt EE-avfall.

Forskriften om innsamling av elektriske og elektroniske produkter fikk uante konsekvenser for miljømyndighetene.

– Fra 1. juli 1999 fikk 12-15 000 produsenter og importører av såkalte EE-produkter rapporteringsplikt. Det var langt mer enn både Miljøverndepartementet og vi i SFT regnet med. I dag bruker vi over et årsverk på dette, opplyser rådgiver ved avfallsseksjonen i SFT, Rune Opheim.

SFT vil lette på saksbehandlingspresset og ha mer tid til feltkontroller, og har oversendt et forslag til Miljøverndepartementet.

Bransjen har tolket det dithen

Prøveprosjekt

Elektronikkretur vil i år satse spesielt på innsamling av mindre elektroniske produkter, som for eksempel mobiltelefoner, oppladbare tannbørster, dataspill, leketøy og bærbar CD-spillere.

– Folk har en tendens til å lagre slike ting hjemme. Nå ønsker vi å bruke de kommunale, røde avfallsboksene til å samle inn slike produkter, forteller Ole Viggo Svendsen.

Innsamlingen av små EE-produkter blir i første omgang testet ut i Kristiansand og Stavanger. ■

Engangskamera i søpla

I fjor ble det solgt 416 000 engangskamera. Og de fleste havner i søpla.

**N&M Bulletin
AUDUN GARBERG**

I fjor ble det satt ny norsk salgsrekord for engangskamera. Hele 416 000 av de små plastikkapparatene ble solgt, mot 402 000 året før, forteller informasjonssjef Knut Førsund i Fotorådet.

På tross av at engangskamera er et elektronikkprodukt er de fritatt for miljøavgiften andre kamera er ilagt.

Kun Kodak

I Norge selges fire typer engangskamera: Kodak, Fuji, Konica og Agfa. Men bare Kodak har et system for å bruke apparatene om igjen. De får inn 60 til 70 prosent av apparatene som selges. I tillegg til redusert avfallsmengde, gjør gjenbruk produksjonen billigere.

– Vi tjener penger på dette, selv om vi har kostnader på innsamling og transport. Et kamera blir brukt opptil 8-10 ganger, for-

teller nordisk miljøkoordinator Anne Kari Skjøren i Kodak.

Internasjonalt samlet Kodak inn 97 millioner apparater i 1999. Etter en kvalitetskontroll blir det meste av engangsapparatet brukt på nytt.

– Vi bytter ut batterier og det vi vet blir slitt. På baksiden noterer vi hver gang de har vært inne, slik at vi vet hvor mange ganger det har blitt brukt, sier Skjøren.

Får flakslodd

Erik Kjelsrud i FotoKnutsen Oslo Kameraservice har merket oppgang i salget av engangs-

kameraer. Han forteller at så godt som alle apparater fra Kodak sendes i retur.

– Kodak har egne esker for retur, og de betaler all porto. Så det er lagt opp til at folk skal gjøre det. Vi får til og med flakslodd for eskene vi returnerer.

I søpla

Hos Click fotoservice på Aker Brygge går imidlertid engangsapparatene rett i søpla.

– Det som ville vært interessant for oss var å levere hele apparatet og at det kom noen og hentet det, sier Ine Thorstensen i Click fotoservice. ■

Forbrenning løser ikke avfallsproblemene

I Natur & Miljø Bulletin nr. 2 - 2001 spurte Christine Hvitsand i Norges Naturvernforbund: Løser forbrenningsanlegg avfallsproblemen?

Her tror jeg at Energos og Naturvernforbundet er helt enige.

Utfordringen er at avfallsmengdene vokser. Hvordan man skal greie å løsrive denne vekstmekanismen fra vekst i velstand og forbruk er både et etisk, politisk og teknisk spørsmål av stor betydning. Forbrenning løser ikke avfallsproblemene. Derimot adresserer forbrenning mange av de miljøproblemer som avfallet fører til.

Det er beklagelig at Christine Hvitsand frakjenner Energos tro-

verdighet i disse spørsmål med den enkle begrunnelse at vi er et kommersielt selskap. Vi tror - i likhet med Bellona - at de konkrete løsninger på miljøspørsmålene i videste forstand ligger i dialog og samhandling mellom tredjesektor, politikere, offentlig administrasjon og et næringsliv som tar etisk ansvar. Det er også slik at det kan være bedriftsøkonomisk lønnsomt å satse på miljø. Bedrifter som erstatter olje med avfallsenergi forbedrer både sine bunnlinjer og sine miljøregnskap. Miljøteknologi kan bli en stor eksportnæring for Norge. Det er et svært dårlig utgangspunkt for miljøarbeid i 2001 om det er Naturvernforbundets prinsipielle syn at næringslivet ikke har og ikke kan ta etisk ansvar.

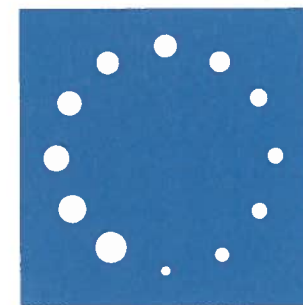
Hvilke miljøproblemer er det så avfallsforbrenning kan bidra til å løse? Her er noen svar:

- Økt gjenvinning av restavfallet
- Reduksjon i organisk avfall til deponi
- Reduserte utslipp av klimagasser
- Reduksjon i lokal forurensning
- Reduksjon i bruk av fossile brenslere
- Økt bruk av vannbårne varmesystemer
- Reduksjon i bruk av strøm til oppvarming

En hovedbekymring i Naturvernforbundet synes å være at «En storstilt etablering av forbrenningsanlegg vil etter all sannsynlighet være til hinder for at en politikk for avfallsreduksjon blir gjennomført». Med

respekt å melde fremstår en slik påstand som lite velfundert og noe virkelighetsfjern. Tror virkelig Christine Hvitsand at produsenter og næringsliv i ulike ledd i varekjedene vil pøse på med avfallsproduksjon i den hensikt å avhjelpe brenselbehovet i etablerte avfallsforbrenningsanlegg? Eller at vi som forbrukere vil opprettholde vårt forbruksnivå og forbruksmønster i en slags solidaritet med leverandører av forbrenningsteknologi? Eller at politikere og offentlige tjenestepersoner vil legge føringer for avfallspolitikken for å avhjelpe en ressurskrise i avfallsforbrenningsbransjen?

**Jan Gjerde,
Informasjonssjef,
Energos**

ENERGOS

Returadresse:
Natur & miljø Bulletin
Boks 342 Sentrum
0101 Oslo

Miljøundervisning for de unge

JAKARTA: Aktivister mener det er langt mer hensiktsmessig å utdanne unge indonesiere enn voksne til å ta vare på miljøet.

IPS
KANIS DURSIN

Verdens Naturfond (WWF) og andre miljøvernorganisasjoner som er aktive i Indonesia, mener de voksne er for likegyldige til å bry seg om de grønne verdiene. WWF har tatt konsekvensen av dette og gått til skolene for å lære de unge å ta vare på miljøet.

Spill

Filmer, lysbilder og leker blir for å la miljøbevisstheten komme inn i de unges hoder på en morsom og lærerik måte. Blant annet har man tatt i bruk brettspill - et stigespill - hvor de små lærer å forstå hva som er til beste for miljøet.

– Miljø er et interessant fag og vi spiller mange morsomme

spill, forteller fjerdeklassingen Chandra ved Basuko barneskole i hovedstaden Jakarta, en av de skolene WWF har satset på.

– Gjennom spill formidler vi et budskap til elevene om at de kan hjelpe naturen ved blant annet å ikke bruke så mye vann og å slå av lyset når de går ut av rommet, forteller Desi Polla, ansvarlig for kommunikasjon og utdanning i WWF, Indonesia.

Menneskeskapte naturkatastrofer

Polla mener den beste måten å bruke WWFs midler på er å utdanne barn og unge i miljøspørsmål.

– Barna er Indonesias fremtid. Hvis de blir gitt tilstrekkelig kunnskap mens de enda er små, kommer de til å være langt bedre

ambassadører for miljøet enn dagens voksne, sier hun.

WWF foretok en spørreundersøkelse om miljøbevissthet blant folk i fjor. Da fant de ut at voksne indonesiere ikke var særlig bekymret for miljøet. På en liste over hvilke saker de prioriterte høyest kom miljøet på en niendeplass. Dessuten ble det klart i undersøkelsen at verken

statlig eller privat sektor setter naturen særlig høyt på sine prioriteringslister.

Budskapet om at jordras og flom skyldes kynisk nedhogging av indonesiske skoger ser ikke ut til å ha gått hjem hos befolkningen, ifølge eksperter. Hvert år mister tusenvis av indonesiere livet som følge av disse menneskeskapte naturkatastroferne. ■

Vil vekke barns naturverninteresse med fôringsautomater for fugl

(Foto: Ole Aa. Brattfjord)

Leder av Naturvernforbundet i Vest-Agder, Torbjørn Fredriksen, har snekret over 120 fuglefôringsautomater for å vekke barns naturinteresse. Automatene er delt ut til barn og barnehager flere steder på Sørlandet.

– Kunnskapsrike unger blir det naturvernere av. Jeg vil at barna skal være nysgjerrige i stedet for å si fysisj og æsj når de finner noe ukjent og rart i naturen, sier Fredriksen.

Kalenderen

13. februar: Seminar om WTO, IMF og Verdensbanken, Blindern i Oslo. Arr: Ulandsseminaret ved Universitetet, tlf: 90 69 85 22.

2. - 11. mars: Internasjonal studentfestival i Trondheim. Arr: ISFiT - International Student Festival in Trondheim. tlf: + 47 73 59 53 20.

6. mars: Seminar om norsk klimapolitikk og globale konsekvenser, Blindern i Oslo. Arr: Ulandsseminaret ved Universitetet, tlf: 90 69 85 22.

7. - 9. mars: Konferanse om forvaltningen av Nordsjøområdene, Stavanger. Arr:

Universitetet i Stavanger, tlf: 51 83 30 71.

27. mars: Seminar om biologisk mangfold - matvaresikkerhet i sør eller patent og profitt i nord, Blindern i Oslo. Arr: Ulandsseminaret ved Universitetet, tlf: 90 69 85 22.

27. - 28. mars: Konferanse om utviklingen i samfunnet og forskningens utfordringer, Radisson SAS, Oslo Plaza. Arr: Norges forskningsråd, tlf: 22 03 72 83.

29. mars: Jubileumsmarkering for Senter for utvikling og miljø (SUM), Unversitetsbiblioteket på Blindern, Oslo.

Arr: SUM, 22 85 89 00.

5. - 6. april: Konferanse om bærekraftig utvikling, Manchester i England. Arr: ERP Environment, tlf: 00 44 1274 530409.

19. - 22. april: Villmarks-messen 2001, Exporama på Hellerudsletta. Arr: Game & Conservation, tlf: 66 77 60 90.

8. - 10. juni: Naturvernforbundets landsmøte, Mandal.

8. - 10. juni: Konferanse om friluftsliv, Trondheim. Arr: Friluftsrådenes Landsforbund m. fl. tlf: 67 80 47 91.

16. - 17. juni: Vassdragstreff i Hatteberg, Hordaland. Arr: Informasjonsnemnda for Hattebergvassdraget, tlf: 53 48 12 02.

21. - 22. juni: Internasjonal konferanse om miljøvennlig bedriftsledelse, Universitetet i Nijmegen i Nederland. Arr: ERP Environment, tlf: 00 44 1274 530409.

30. september - 4. oktober: Internasjonal kongress for miljøjournalister, Lage-Hoerste i Tyskland. Arr: International Federation of Environmental Journalists, tlf: 00 33 475 76 47 69.